

УДК 334.761 Асист. В.В. Якімцов, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КООПЕРУВАННЯ МЕБЛЕВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Представлено схему методики визначення соціо-еколого-економічної ефективності кооперування меблевих підприємств. Визначено окремі елементи процесу виробництва в умовах кооперування. Розглянуто виробничий процес як систему, з метою дослідження ефективності кооперування. Встановлено та визначено мінімальну кількість показників для визначення інтегральної ефективності кооперування та спеціалізації меблевих підприємств. Обґрунтовано обраний метод розрахунку інтегральної ефективності кооперування та спеціалізації меблевих підприємств.

Ключові слова: кооперування, спеціалізація, ефективність, системний аналіз.

Теоретичні дослідження щодо сутності оцінки процесу кооперування підприємств [1-4] дає нам можливість зробити висновок про необхідність розроблення методики розрахунку цього процесу. Основні етапи процесу представлено на рис. 1.

Рис. 1. Схема методики визначення соціо-еколого-економічної ефективності кооперування меблевих підприємств

Кооперування підприємств розглядають як нову форму організації виробництва та управління ним у ринкових умовах з позицій захисту довкілля. Запропоновані показники такої оцінки кооперування підприємств нададуть змогу оцінити доцільність застосування процесу з економічного, екологічного та соціального аспектів.

Показники визначаються в умовах конкретних підприємств, тому ми розробили найпростішу систему процесу кооперування підприємств, складовими якого є мінімум три елементи: підприємство-виробник плит та щитових елементів меблів; транспортна організація; меблеве підприємство-споживач плит та щитових елементів меблів. Ці підприємства та транспортні організації є взаємозалежними елементами системи, сполучною ланкою якої є виробниче кооперування.

Сукупний процес виробництва в умовах кооперування розглядають як об'єкт дослідження, метою якого є виготовлення кінцевої продукції. Окремими елементами цього процесу є його стадії: виробництво напівфабрикатів, транспортування напівфабрикатів, виробництво кінцевої продукції.

Цілком зрозуміло, що дослідження реального сукупного процесу виробництва можливе тільки в умовах конкретних підприємств. Тому, хоча в цьому випадку за об'єкт прийнято сукупний виробничий процес, дослідження економічної ефективності кооперування повинно виконуватися щодо конкретних умов визначеної сукупності підприємств.

Можливість розгляду виробничого процесу як системи, з метою дослідження ефективності кооперування, базується на таких положеннях:

- у виробничий процес включається достатня кількість взаємозалежних елементів чи частин, які описують цей процес: засобів і предметів праці, робочої сили, стадій виробництва, операцій і т. ін.;
- ця кількість взаємозалежних елементів утворює єдине ціле, оскільки вилучення будь-якої підмножини елементів порушить властивість цілісності системи. Також як і процес виробництва не може функціонувати з одержанням необхідних результатів без якого-небудь виду засобів праці, предметів праці чи робочої сили, без виконання яких-небудь операцій чи стадій;
- виробничий процес, як єдине ціле, має визначену мету – виготовлення потрібної національній економіці продукції визначеної якості з мінімальними витратами виробничих і фінансових ресурсів, тобто з максимальною ефективністю. В умовах ринкової економіки обов'язковою умовою виробництва продукції стає також оптимізація її обсягів для забезпечення потреб споживача. А для продукції підприємств ЛПК (а саме підприємств, які ми досліджуємо з виробництва ДСП як виробників та меблевих підприємств, як споживачів) однією із важливих умов стає екологічна складова, тобто вплив їх діяльності на довкілля, а також і соціальна складова – вплив цього підприємства на соціосферу.

Тому теоретичному дослідженню проблеми з позицій системного підходу приділяють багато уваги з метою чіткого визначення параметрів процесу і його кінцевих результатів. Ця мета характерна для всієї сукупності елементів, що входять у цю систему.

Однією з початкових стадій системного аналізу є моделювання досліджуваної системи, під яким розуміється побудова і вивчення моделі, здатної замінити досліджуваний об'єкт і дати йому нову характеристику. У системному аналізі спосіб представлення моделей спирається на відоме положення про те, що усім без винятку об'єктам дійсності притаманні рух, зміна, процеси, тобто поза процесами не існує систем.

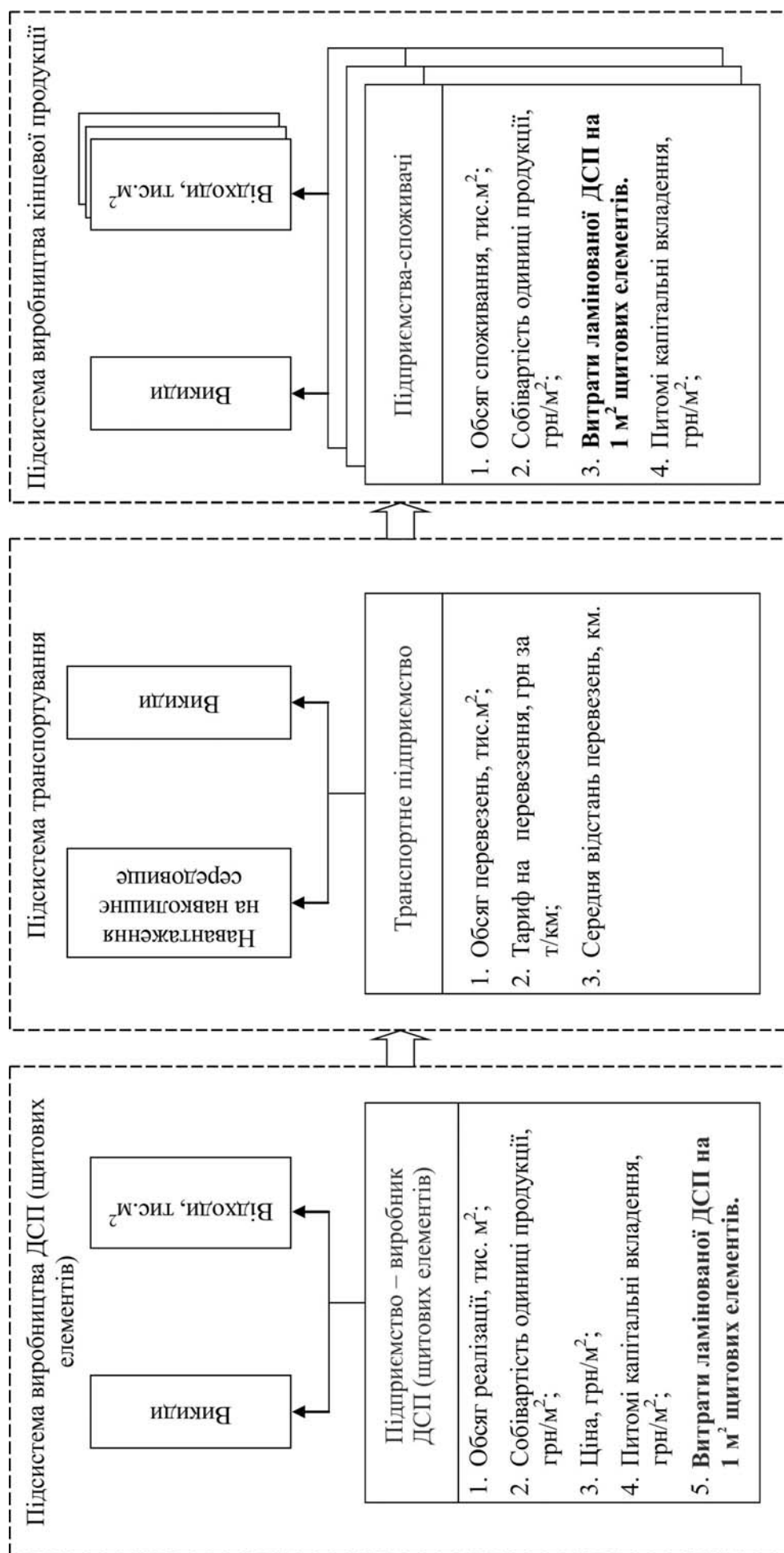

Рис. 2. Основні показники "виходу" системи

Розрахунок річного соціо-еколого-економічного ефекту виконують за кінцевими результатами – готовою продукцією. Інакше кажучи, із всіх елементарних об'єктів "виходу" системи приймається лише один – готова продукція. У базовому варіанті, тобто "до" спеціалізації і кооперування, за готову продукцію підприємства-виробника приймають ламіновані деревностружкові плити, а підприємства-споживача – щитові елементи меблів (кінцева продукція). У новому варіанті, тобто "після" спеціалізації й кооперування, за продукцію підприємства-виробника і підприємства-споживача приймають щитові елементи меблів [1].

Для розрахунку річного еколого-економічного ефекту як параметра готової продукції як елементарного об'єкта "виходу" системи приймають, як мінімум, склад показників, який зображено на рис. 2.

Як видно зі схеми, тільки для визначення річного еколого-економічного ефекту від спеціалізації і кооперування потрібно встановити дванадцять параметрів, які характеризують лише один елементарний об'єкт "виходу" – готову продукцію у трьох підприємствах, пов'язаних процесом кооперування. Цього, безумовно, недостатньо для повної характеристики соціо-еколого-економічної ефективності спеціалізації і кооперування, але є цілком достатнім для визначення доцільності або недоцільності цих заходів.

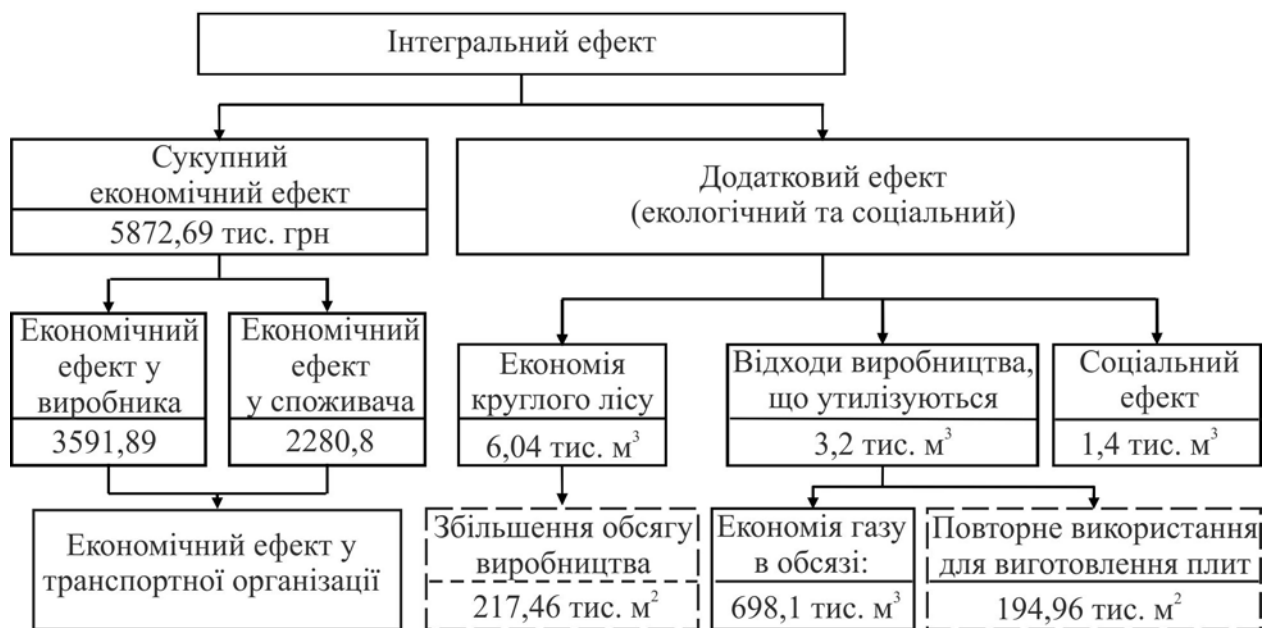

Рис. 3. Інтегральний економічний, екологічний та соціальний ефекти внаслідок кооперування

Інтегральний соціо-еколого-економічний ефект (у випадку, коли соціальний ефект виражається як коефіцієнт) кооперування підприємства-виробника та меблевих підприємств-споживачів буде визначатися за формулою

$$E_{int}^{(ef)} = (E_e^{(ef)} \pm E_{ek}^{(ef)}) \cdot K_{E_c^{(ef)}}. \quad (1)$$

У тому випадку, коли соціальний ефект виражається у грошовому вимірі, ця формула набуває такого вигляду:

$$E_{int}^{(ef)} = E_e^{(ef)} \pm E_{ek}^{(ef)} \pm E_c^{(ef)}. \quad (2)$$

Інтегральний показник $(E_{int.}^{κ(ef)})$ оцінювання соціо-еколого-економічного ефекту кооперування надає змогу зробити висновки щодо доцільності вживання будь-якого господарського, виробничого заходу (у нашому дослідженні – кооперування підприємств).

Окремо варто зазначити, що наведений метод прямого розрахунку інтегрального показника соціо-еколого-економічного ефекту $(E_{int.}^{κ(ef)})$ за економічними, екологічними та соціальними показниками обраний ми обрали не випадково, адже, на наш розсуд, він є таким, що дає змогу найчіткіше оцінити саме три складники інтегрального показника і найбільш відповідає тій концепції інтегральної оцінки, що розроблена в дисертації.

Методи оцінювання ефективності за допомогою "грошових потоків", що на сьогодні є одними з найбільш сучасних та популярних, для нашого дослідження дещо неправомірно використовувати, виходячи з таких міркувань.

У вітчизняній літературі ще не вироблено єдиного підходу до тлумачення сутності категорії "грошові потоки". Більшість авторів визначає їх як різницю між надходженнями та виплатами грошових коштів. Такий підхід ототожнює грошові потоки із залишком грошових коштів. Інша група вчених розглядає їх як рух грошових коштів, а ще одна – як надлишок (нестачу) грошових коштів. Одним із найбільш вдалих, на наш погляд, визначень категорії "грошові потоки" – це економічний процес, що опосередковується сукупністю розподілених у часі надходжень та виплат грошових коштів і їхніх еквівалентів, генерованих підприємством під час реалізації господарської діяльності [5, с. 8].

За допомогою методу грошових потоків на сьогодні потрібно оцінювати ефективність інвестиційних проектів, однією з головних характеристик яких є час – період їх здійснення. Задачі, що поставлені для оцінювання інвестиційних проектів, у нашій концепції інтегрального показника ефективності кооперування підприємств не застосовувались.

Фінансові показники щодо інвестицій під час кооперування підприємств і використання їх у часі – це наші теми для наступних досліджень. У цій роботі ми виконали розрахунки одномоментного – на певний момент часу, з урахуванням тих економічних, екологічних та соціальних умов, які є на сьогодні на підприємствах, що кооперуються. Тобто наш проект не можна віднести до інвестиційних, тому обраний метод розрахунків більше відповідає завданням, поставленим у дослідженні.

Література

1. **Якімцов В.В.** Системне дослідження кооперування та спеціалізації / В.В. Якімцов // Вісник Сумського державного університету. – Суми, 2005 р. – № 7(91). – С. 44-48.
2. **Якімцов В.В.** Параметричний опис виробничої системи для аналізу еколого-економічної ефективності кооперування / В.В. Якімцов // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2006. – Вип. 16.6. – С. 197-202.
3. **Якімцов В.В.** Теоретичні основи еколого-економічної та соціальної ефективності кооперування меблевих підприємств / В.В. Якімцов // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.6. – С. 69-76.
4. **Якімцов В.В.** Система кооперування меблевих підприємств / В.В. Якімцов // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 237-243.

5. Яструбецька Л.С. Організаційно-економічний механізм управління грошовими потоками промислових підприємств України / Л.С. Яструбецька. – Львів : Вид-во "Світ", 2006. – 206 с.

Якимцов В.В. Методика определения интегральной эффективности кооперирования мебельных предприятий

Представлена схема методики определения социо-эколого-экономической эффективности кооперирования мебельных предприятий. Определены отдельные элементы процесса производства в условиях кооперирования. Рассмотрен производственный процесс как система, с целью исследования эффективности кооперирования. Установлено минимальное количество показателей для определения интегральной эффективности кооперирования и специализации мебельных предприятий. Обоснован выбранный метод расчета интегральной эффективности кооперирования и специализации мебельных предприятий.

Yakimtsov V.V. Methodology of integral efficiency of furniture enterprises cooperation

The chart of determination socio-ecologo-economical efficiency methodology of furniture enterprises cooperation is presented. The separate elements of production process cooperation are certain. The process is examined as a system, with the aim of research of cooperation efficiency. The least of indexes is set and certain for determination of integral efficiency of furniture enterprises cooperation and specialization. Was selected calculation method of furniture enterprises cooperation and specialization integral efficiency.

Keywords: cooperation, specialization, efficiency, system analyses.

УДК 330.341.1

Здобувач В.Б. Антонов – Інститут регіональних досліджень НАН України, м. Львів

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Удосконалено класифікацію іноземних інвестицій, а саме виокремлено групи класифікаційних ознак за інституціональною природою, за характеристиками країни-реципієнта та політики щодо залучення іноземних інвестицій та за якісними ознаками та цільовим спрямуванням потоків іноземних інвестицій.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, портфельні іноземні інвестиції, класифікація іноземних інвестицій

Залучення нашої країни до процесів глобалізації світової економіки, вимагає більшої уваги до вивчення світових позитивних і негативних явищ залучення іноземних інвестицій для прогнозування і уникнення всіх можливих негативних впливів і наслідків у вітчизняних умовах. Процеси активізації іноземних інвестицій вимагають серйозного наукового аналізу та суспільної адаптації, насамперед, щодо можливих суспільно-економічних ризиків, обмеження національного та економічного суверенітету і перспектив реалізації національних економічних пріоритетів.

Тобто, на сучасному етапі розвитку національної економіки актуальним є питання розробки науково-обґрунтованих механізмів залучення, стимулювання та використання іноземних інвестицій. З огляду на це, необхідним є вивчення та дослідження основних видів та форм іноземного інвестування з позиції оптимізації їх ефективного розміщення і використання для національної економіки.